

hebben. Het had de aandacht getrokken, dat de Minister, die zich bij de behandeling van andere amendementen gemeenlijk nog al krachtig daartegen had verzet, deze niet onaannemelijk had verklaard, niettegenstaande die gevolgen toen nog niet konden worden nagegaan, en deze, naar vermoed kan worden, belangrijk zullen blijken.

Als het fonds eens tekort mocht komen of in déconfiture geraakt, hoe zal het dan gaan, werd gevraagd.

Sommige leden meenden, dat er geen reden toe bestond om van de gevolgen, die bedoelde amendementen zouden kunnen hebben, zich eene te sombere voorstelling te maken, als zij zagen hoe het pensioenfonds voor weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren zich heeft ontwikkeld.

Vastgesteld den 11den Juni 1913.

VAN LAMSWEERDE.
VAN DER DOES DE WILLEBOIS.
DE GIJSELAAR.
VAN DEN BERG.
DE VOS VAN STEENWIJK

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS
over het ontwerp van wet tot:

Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1913.

Aankoop van de ontginningen c. a. van de Steenkolen Maatschappij „Poeloe Laoet”. (255 Tweede Kamer.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De ondergeteekende geeft gaarne toe, dat het bedenkelijk zou zijn, als ondernemers wier zaken niet goed gaan, door bedreiging met buitenlandsche inmenging de Regeering konden dwingen om hunne ondernemingen over te nemen. Maar voor de ontwikkeling van *Nederlandsch-Indië* zou het zijns inziens niet minder bedenkelijk zijn, indien het verdedigingsmiddel daartegen gezocht moest worden in middelen, waardoor het particulier initiatief werd afgeschrikt, of, zooals blijkt het Voorloopig Verslag sommige leden zouden wenschen, onvoorwaardelijk van de exploitatie van steenkolenmijnen werd uitgesloten. Wel echter dient de Regeering, naar de meening van den ondergeteekende, vrijheid te hebben om, wanneer, als gevolg van eene vergunning tot mijnbouwkundige opsporing, steenkolen worden gevonden op plaatsen waar eene op eene concessie gebaseerde particuliere ontginning, naar haar oordeel, niet in 's lands belang zou zijn, zoodanige concessie te weigeren en de ontginning alleen toe te staan op den voet van een exploitatiecontract. Daarbij zal het echter, naar zijn gevoelen, minder de vraag zijn hoe groot de omvang van het concessiegebied is, dan wel waar en hoe het gelegen is. Zooals de ondergeteekende reeds bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer heeft doen blijken, vindt hierover overleg met de Indische regeering plaats.

Het gevoelen eerbiedigende van de leden die betwijfelden of de Regeering met den aankoop van de ontginningen op

Poeloe Laoet eene voordeelige zaak doet, meent de ondergeteekende, om de redenen die daarvoor in de Memorie van Toelichting en in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer zijn opgegeven, toch eene gunstiger meening dienaangaande te mogen blijven voorstaan.

Ook dient wel in het oog gehouden, dat waar eene Gouvernements-kolenontginning in de oostelijke helft van den Archipel op den duur niet kan worden gemist, het toch zeker eene voordeeligere zaak is om eene bestaande onderneming te koopen, die, al zijn de financieele uitkomsten nog niet wat zij worden moeten, toch de moeilijkste jaren achter den rug heeft en wier uitkomsten op een bevredigenden vooruitgang wijzen, dan eene nieuwe ontginning aan te vangen, die nog aan al de teleurstellingen blootstaat welke aan het mijnbouwbedrijf eigen zijn.

De Minister van Koloniën,
DE WAAL MALEFLIJT.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 12 Juni 1913.

TJARDA VAN STARKENBORGH.
VAN DER KUN.
KRAUS.
FRANSEN.
FERF.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS
over het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1913. (263 Tweede Kamer.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Onderafdeeling 33 (Iste hoofdstuk). De ondergeteekende kan niet toegeven, dat het onbillijk moet worden geacht, de kosten van de verspreiding van schoolplaten betreffende de koloniën onder de onderwijsinstellingen hier te lande ten laste van Indië te brengen. Hij ziet niet voorbij, dat de maatregel ook in het voordeel van Nederland strekt. Maar zijns inziens treedt het algemeen belang van Indië bij de verbreiding van meer en beter kennis van land en volk en de bevordering, in verband daarmee, van den trek derwaarts van geschoolde Nederlandsche werkkrachten zoozeer naar voren, dat het alleszins gemotiveerd mag heeten de kosten van den maatregel ten laste van de Indische begrooting te brengen. Van dien kant beschouwd, kan bezwaarlijk eene vergelijking worden getrokken met platen van Nederland, die in Indië gebruikt worden. En wat het voorbeeld van platen betreffende heideontginning aangaat, meent de ondergeteekende te kunnen

Eindverslag over de wetsontwerpen nos. 263 en 264.

volstaan met de opmerking, dat hierbij, al mogen er ook plaatselijke belangen bij betrokken zijn, toch zeker een algemeen Nederlandsch belang op den voorgrond staat.

Wat de meening betreft, dat het eene zaak is voor de uitgevers, die op deze wijze meer afzet voor hun werk zoeken te krijgen, zij opgemaakt, dat in verband met de wijze waarop deze uitgave is tot stand gekomen, daaraan zeer hooge kosten zijn verbonden geweest. Het is twijfelachtig of die ten volle zullen worden goedge maakt door den meerderen afzet als gevolg van den te verleenen geldelijken steun.

Onderafdeelingen 93 en 94 (IIde hoofdstuk). De rang van élève-mantri is de laagste die reeds sedert geruimen tijd bij het inlandsch technisch personeel van het kadaster bestaat; de leerlingen van den in het leven te roepen opleidingscursus zullen uiteraard nog niet tot genoemden tak van dienst behooren, zoodat men moeilijk kan zeggen, dat de élève-mantris één rang hooger staan. In verband met het naar de meening van den ondergeteekende intusschen niet ten onrechte tegen laatstgenoemden titel gemaakte bezwaar, zal hij den Gouverneur-Generaal in overweging geven dien titel bij voorkomende gelegenheid te wijzigen.

Onderafdeelingen 153 en 154 (IIde hoofdstuk). Met waardeerling vernam de ondergeteekende, dat het voornemen om eene middelbare landbouwschool op te richten krachtigen steun mocht ondervinden en dat de daarbij door de Regeering betrachtte spoed werd toegejuicht.

Aan de organisatie van het middelbaar technisch onderwijs zal de ondergeteekende gaarne zijne aandacht wijden. Intusschen verdient vermelding, dat aan de behoeften aan technisch onderwijs op het oogenblik reeds wordt te gemoet gekomen door de bestaande technische scholen te Batavia (Koningin Wilhelmina-school) en te Soerabaja (Koningin Emmaschool).

Onderafdeeling 205 (IIde hoofdstuk). Dat de voorgestelde traktementsregeling voor de electro-technische ingenieurs te schriel zou zijn, zooals eenige leden meenden, kan de ondergeteekende niet toegeven. Zij is niet alleen, zooals in de Memorie van Toelichting werd aangeteekend, gelijk aan die voor de ingenieurs bij den post-, telegraaf- en telefoondienst, maar zelfs beter dan die van eenige andere categorieën van technische ambtenaren, die niet aan lager eischen hebben te voldoen dan de electro-technische ingenieurs.

De ondergeteekende kan dan ook geen vrijheid vinden eene hoogere bezoldiging voor te stellen. De door hem aanbevolen regeling der inkomsten zal geenszins een beletsel tegen het tijdig aangaan van een huwelijk opleveren.

De Minister van Koloniën,
DE WAAL MALEFIJT.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 12 Juni 1913.

TJARDA VAN STARKENBORGH.
VAN DER KUN.
KRAUS.
FRANSSSEN.
FERF.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor en ten behoeve van de verbreding en doortrekking van de Lekstraat te 'sGravenhage. (264 Tweede Kamer.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Volgens de opmerkingen door eenige leden in den aanvang van het Voorloopig Verslag geuit, zou verbetering van den overgang over de Staatsspoorlijnen achter het station van den Staatsspoor te 'sGravenhage meer aanbeveling verdienen dan het ingediende plan voor de verbinding van het Bezuidenhoutkwartier met het station van den Hollandschen Spoorweg.

Zoodanige verbetering is eene zaak, welke buiten deze onteigening ligt. Komt zij tot stand, dan zal juist het doortrekken van de Lekstraat voor de bewoners van het Bezuidenhoutkwartier ten aanzien van het verkeer met het station van den Hollandschen Spoorweg van nog grooter beteekenis blijken.

Waarom echter, ook afgezien van verbetering van den overgang over den spoorweg, deze onteigening voor het verkeer van groot belang is, werd in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer nogmaals aangetoond.

Ten aanzien van het bezwaar van den Christelijken Volksbond werd bereids overleg met het gemeentebestuur van 'sGravenhage geopend.

Omtrent ruiling van grond met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen is, gelijk de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer vermeldt, „in beginsel” overeenstemming verkregen. Zulks vanzelf onder voorbehoud, dat het onteigeningsplan, gelijk het aanvankelijk ten slotte is ontworpen, tot uitvoering zal komen. Hierbij zij opgemerkt, dat, blijkens de Memorie van Toelichting, het oorspronkelijk plan werd gewijzigd wegens bezwaren in verband met de exploitatie van de stoomtram naar Scheveningen. Daartoe was voorafgaand overleg tusschen de betrokken partijen gewenscht. Dat door zoodanig overleg, hetwelk uit den aard der zaak een voorloopig karakter draagt, welks resultaat de ontbindende voorwaarde in zich sluit, dat de overeenkomst vervalt, wanneer de onteigening niet doorgaat, in strijd zou zijn gehandeld met artikel 12 der Onteigeningswet, kan niet worden toegegeven.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 12 Juni 1913.

TJARDA VAN STARKENBORGH.
VAN DER KUN.
KRAUS.
FRANSSSEN.
FERF.